

Suomen sovittelufoorumi ry

Sovittelu koulussa

Maija Gellin

2009

-SOVITTELU-

Restoratiivisen oikeuden menetelmänä

- Restoratiivinen (korjaava) oikeus on myönteinen prosessi niille, joilla on osuus käsiteltävään tekoon, yhdessä tunnistaa ja osoittaa vahingot, tarpeet ja velvollisuudet, sekä korjata asiat niin hyvin kuin mahdollista.
- Restoratiivisen oikeuden teoria korostaa yhteistyöhön perustuvaa prosessia ja yhteisymmärrykseen perustuvaa lopputulosta.

(Zehr H. 2002)

-SOVITTELU-

Emansipatorista yhteiskuntatiedettä

- Emansipatorinen yhteiskuntatiede edistää ihmisten ymmärrystä omasta sosiaalisesta asemastaan ja vahvistaa kykyä osallistua yhteiskunnalliseen vuoropuheluun.
- Sovittelu osallistaa ihmiset itse ratkaisemaan ongelmansa koulu- ja työyhteisöissä sekä koko yhteiskunnassa.
- Sovittelu perustuu siihen, että kansalaiset otetaan mukaan omien asioidensa käsittelyyn ja vältetään ulossulkemista, leimaamista ja vieraantumista.
- Sovittelu perustuu vahvasti osapuolten tarpeisiin eikä niinkään heidän laillisiin oikeuksiinsa. (Pehrman & Brunila 2007)

Sovittelun määritelmä

- **Sovittelu on:**

- vapaaehtoinen, yhteisöllinen konfliktinhallintamenetelmä
- puolueettomat sovittelijat toimivat fasilitaattoreina
- asianosaiset itse etsivät ja löytävät ratkaisun tilanteeseen
- käsitellään tekoja, tunteita, arvoja ja ratkaisuja
- ydin on dialogissa, oppimisen halussa ja toisen ihmisen näkökulman ymmärtämisessä
- käytössä laajasti yhteiskunnan eri alueilla

Sovittelu käytössä laajasti yhteiskunnan eri osa-alueilla

- Rikos- ja riita-asioiden sovittelu
- Koulusovittelu
- Työyhteisösovittelu
- Naapuruussovittelu
- Perhesovittelu
- Ympäristöasioiden sovittelu
- Kansainvälinen sovittelu
- Tuomioistuin sovittelu
- Suomen Asianajajaliiton sovittelu

Vertaissovittelu

- yksinkertainen selkeä sovittelun kaava
- osapuolia hieman vanhemmat sovittelijaoppilaat
- auttavat osapuolina olevia oppilaita löytämään itse ratkaisun ristiriitaansa
- osapuolet saavat kertoa oman näkemyksensä tapahtuneesta, kuvata tuntemuksiaan ja pohtia eri ratkaisuvaihtoehtoja
- edetään lopulta sopimukseen, jonka toteutumista seurataan

Mieltä pahoittavaan tekoon tartuttava

- Mielihäiriö – kiusaaminen – koulukiusaaminen – kouluväkivalta
- Lähtökohdaksi on aina yksilön oma kokemus – eivät aikuisten tekemät määritelmät
- Kun hyväksymme jokaisen omat kokemukset arvokkaina, voimme tukea avoimuuteen, oppimiseen ja sosiaaliseen eheytymiseen
- Oppilaat ovat oman yhteisönsä asiantuntijoita!!!

Koulussa on sovitetu

- nimittelyjä, haukkumista, huutamista, ulkonäköön tai olemukseen liittyvää mieltä pahoittavaa kommentointia, tunnilla, jatkuvaa ikävää vihjailua, selän takana puhumisia tai perättömien juorujen levittämistä myös sähköisesti sekä näistä johtuvaa eristämistä
- tönimisiä, läpsimisiä, kiinnipitämisiä, tappeluita ja ns. leikki-tappeluita, jotka kiihtyvät liiaksi, etuilua ja tuuppimista ruokajonoissa tai ulos- tai sisäänkäynnin yhteydessä
- uhkailua, alistamista tai pakottamista toimimaan vastoin tahtoaan esim. ”isomman tai vahvemman oikeudella”
- toisen omaisuuden luvaton lainaamista tai piilottamista
- opettajan ja oppilaan välisiä väärinymmärryksiä ja –tulkintoja

Sovittelu osa koulun lähiyhteisöä

- Koulujen kytkeytyminen yhteiskunnan nykyisiin työrauhaa tukeviin toimintoihin ja erityisesti sovittelutyön kenttään on tärkeää ja sitä on tuettava
- Koulut eivät saa jäädä irrallisiksi saarekkeiksi eivätkä yksin ylläpitäessään yhteisönsä työrauhaa

Sovittelu kouluuyhteisön tukena

- Vertaissovittelussa oppilaat toimijoina
- Koulusovittelussa aikuisjohtoinen sovittelu
- Riita-asioiden sovittelussa vaikeammat tapaukset rehtorin ja vanhempien ohjaamina vapaaehtoissovittelijoiden soviteltaviksi
- Rikossovittelussa rehtorin, vanhempien ja poliisin ohjaamat rikostapaukset sovitteluun
- Sovittelu tuo konfliktinhallintataidon kaikkialle

Vertaissovittelulla puututaan

- koulussa tapahtuvaan oppilaiden väliseen:
- nimittelyyn, haukkumiseen
- tönimiseen, potkimiseen
- tappeluihin, eristämiseen
- uhkailuihin, kiristämiseen, ilkivaltaan
- Vertaissovittelijaoppilaat sovittelevat
- lisätietoja: www.ssf-ffm.com

Koulusovittelulla puututaan

- yhteistyössä rehtorin ja vanhempien sekä tarvittaessa sovittelutoimiston kanssa:
- koulun järjestyssääntöjen rikkomisiin
- rehtorille, oppilashuoltoryhmälle, vanhemmille tai poliisille tietoon tulleisiin häiriökäyttäytymisiin
- aikuisjohtoinen sovittelu: koulun Verso-ohjaajat tai tarvittaessa sovittelutoimiston vapaaehtoissovittelijat sovittelevat

Nuorten nopeutetulla mallilla puututaan

- yhteistyössä sovittelutoimiston ja lähipoliisin ja sosiaalityön kanssa:
- pahoinpitelyihin
- ilkivaltaan
- näpistykseen
- vahingontekoihin
- Sovittelutoimiston vapaaehtoissovittelijat sovittelevat

Rikos- ja riita-asioiden sovittelulla puututaan

- yhteistyössä poliisin ja syyttäjien kanssa kaikenikäisten henkilöiden tekemiin rikkeisiin:
- pahoinpitelyt
- omaisuusrikokset
- ilkivalta, vahingonteot
- kavallukset, kunnian loukkaukset ym.
- Sovittelutoimiston vapaaehtoissovittelijat sovittelevat
- Lisätietoja www.rikossovittelu.fi

Kouluovittelun tavoitteet

- kouluyhteisön turvallisuuden, työrauhan ja ilmapiirin parantaminen
- eristämisen ja eristäytymisen vähentäminen
- yhteenkuuluvuuden ja yhteisöllisyyden tukeminen
- moraalien ja itsetunnon kohottaminen
- osallisuuden lisääminen
- koulukiusaamisen ja häiriökäyttäytymisen vähentäminen koko yhteisössä
- koulun henkilökunnan uupumisen välttäminen

(Hopkins 2004)

Sovittelu tukee sosiaalista eheytymistä

- Osapuolten omat näkemykset ja tunteet tulevat kuulluiksi ja käsitellyiksi
- Yhteisen ratkaisun etsiminen ymmärretään osaksi hyvitystä ja vastuunottoa
- Sitoutuminen annettuihin lupauksiin palauttaa osapuolet yhteisöön eikä leimautumista ”hyväksi” tai ”pahaksi” tapahdu

(Hill & Wright 2006)

Sovittelun käynnistäminen koulussa

1. Yhteydenotto Suomen sovittelufoorumiin
2. Koulutuspäivämääristä sopiminen
3. Henkilökunnan koulutus
4. Ohjaaja- ja oppilasryhmän valinta
5. Ohjaajien ja sovittelijoiden koulutus
6. Tiedotus ja toiminnan käynnistäminen
7. Toiminnan nivouttaminen koulun arkeen
8. Jatkokoulutus

Kouluovitteluhanke

- Projektipäällikkö Maija Gellin
 - maija.gellin@ssf-ffm.com
 - gsm: 040-7079076
- Koulutuspäällikkö Eeva Saarinen
 - eeva.saarinen@ssf-ffm.com
 - gsm: 0400-234688